

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи аграрного розвитку» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини, що виникають в процесі аграрного розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки:

Досягти поставленої мети можна тільки завдяки комплексному підходу при освоєнні дисципліни базуючись на знаннях отриманих при вивченні ряду попередніх та взаємопов'язаних дисциплін таких як «Історія економіки та економічної думки» «Макроекономіка» «Мікроекономіка», «Національна економіка», «Міжнародна економіка», «Регіональна економіка».

1.1. Мета навчальної дисципліни: вивчення студентами теоретичних засад аграрного розвитку та напрямків його практичного застосування в економіці України.

1.2. Завдання навчальної дисципліни: освоєння студентами теоретико-методичних засад та принципів аграрного розвитку і політики як складових економічного розвитку країни шляхом відпрацювання теоретичного матеріалу та набуття практичних навиків під час лекційних і семінарських занять.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- понятійного апарату аграрного розвитку;
- особливості сталого розвитку сільськогосподарських підприємств;
- особливостей різних форм сільськогосподарського господарювання та несільськогосподарських видів діяльності на селі;
- особливостей формування виробничої інфраструктури сільської економіки;
- організаційно-економічні умови ефективного функціонування аграрного сектору економіки.

вміння:

- критично осмислювати економічні категорії цієї навчальної дисципліни;
- оцінювати стан розвитку аграрного сектору з економічної, соціальної, екологічної точки зору;
- розробляти заходи впливу на аграрний розвиток на мікро-, мезо- й макрорівнях;
- обґрунтовувати напрями аграрного розвитку;
- виявляти сильні і слабкі сторони сільськогосподарських підприємств та на їх основі розробляти програму її розвитку.

способи мислення:

- формування суджень – форми мислинневого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженні наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері сталого аграрного розвитку;

- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері сталого аграрного розвитку, доведення її або заперечення;

- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області сталого аграрного розвитку;

- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах сталого аграрного розвитку в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив менеджменту та планувати, організувати, реалізувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

- ґрунтовні знання історичних засад розвитку функцій менеджменту: планування і контролю;

- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у процесі сталого аграрного розвитку;

- здатність організувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;

- здатність застосовувати одержані знання з сталого розвитку сільських територій для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;

- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері менеджменту, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;

- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків сталого розвитку сільських територій та здатність формувати ефективну сучасну систему планування і контролю.

морально-етичні цінності:

- сформувати уявлення про моральні цінності людини;

- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;

- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

- виховувати самостійність, волю, моральність.

За спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» відводиться 150 години / 5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття «аграрний розвиток».

Поняття «розвиток». Аграрний розвиток як простір для розвитку аграрного виробництва. Три концепції розвитку аграрного потенціалу. Сталий розвиток аграрного сектора. Сучасний інституційний простір аграрного сектору України. Механізму державного регулювання економічних відносин між галузями АПК України. Особливості аграрного розвитку в сучасних умовах.

Тема 2. Функціонування аграрного сектору України

Сутність та проблеми функціонування аграрного сектору. Основні фактори розвитку аграрного сектору та пріоритети підвищення його конкурентоспроможності. Місце аграрного сектору України у світовому розвитку.

Тема 3. Загальні основи аграрної політики

Аграрна політика, її предмет і завдання. Практичне значення аграрної політики. Методологія і методи аграрної політики. Історія аграрного розвитку України і складність сучасної аграрної політики. Стратегія розвитку аграрного сектору України на період до 2020 року.

Тема 4. Трансформаційні процеси в аграрній сфері

Стратегічна структура трансформації сільського господарства. Стратегічна двоєдина мета трансформації сільського господарства в конкурентоспроможну галузь на засадах сталого розвитку. Реалізацію стратегічного напрямку трансформації сільського господарства. Програми сталого сільського господарства та сільського розвитку. Процес сталого розвитку аграрного сектору. Особливості аграрного розвитку в Європейському Союзі.

Тема 5. Земельні відносини і формування агробізнесу

Землекористування та виробництво сільськогосподарської продукції в різних господарських формуваннях. Орендні земельні відносини та економічні умови використання земель. Малий агробізнес в системі агроформувань. Агрохолдинги – місце і роль в системі агробізнесу. Проблеми розвитку самоврядних сільських територій. Селянські господарства – основа формування малого підприємництва на селі.

Тема 6. Розвиток підприємництва і кооперації в сільській місцевості

Закономірності і умови розвитку підприємництва і кооперації.
Зовнішньоекономічна діяльність сільського господарства

Тема 7. Поняття інтенсивності й економічного типу розвитку аграрних підприємств і методика його визначення

Типи розвитку підприємств: інтенсивний, екстенсивний, зрівноважений, переважно-інтенсивний (інтенсивно-екстенсивний) і переважно екстенсивний (екстенсивно-інтенсивний). Поняття інтенсивності. Економічний тип розвитку. Система заходів, що забезпечує найбільш прийнятний на найближчу перспективу

економічний тип розвитку підприємства. Методика визначення економічного типу розвитку аграрних підприємства.

Тема 8. Аграрний ринок як інститут розвитку аграрного бізнесу

Специфіка аграрного ринку. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України». Структура ієрархічних рівнів аграрного ринку. Цінова ситуація на ринку. Розробка та функціонування системи ринкової координації. Механізмами економічної координації: підприємництво, кооперація та контракція. Модель розвитку аграрного бізнесу.

Тема 9. Особливості вдосконалення механізму державного регулювання аграрного сектору економіки

Основні проблеми розвитку аграрного сектору. Механізм державної підтримки аграрного виробника. Принципи, на базі яких повинен відбуватись стратегічний розвиток аграрного сектору. Стратегічні напрями державної політики: розвиток земельних відносин; формування сприятливого економічного середовища для ефективної діяльності суб'єктів аграрного сектору; розвиток ринків продукції сільського господарства і продовольства; вдосконалення системи державного регулювання, а також ефективне поєднання загальнодержавної і регіональної політики в аграрному секторі; комплексний розвиток сільських територій, підвищення соціального захисту і життєвого рівня сільських жителів.

Тема 10. Перспективи забезпечення розвитку аграрного сектору фінансовими інститутами в Україні

Переміщення фінансових ресурсів між господарськими суб'єктами в умовах сучасного ринкового господарства. Організація інституційної структури фінансового ринку України. Фінансові інститути-посередники. Комерційні банки в зарубіжних країнах. Переваги кооперативних банків перед комерційними. Страхові компанії як захист від несприятливих господарських умов.

Тема 11. Агроінноваційна система як основа розвитку аграрного сектору економіки України

Оцінка співвідношення використаних матеріальних ресурсів і економічного ефекту. Показники, що відображають рівень впровадження результатів наукової діяльності у виробництво, характер інвестиційної привабливості складових агроінноваційної системи (наукові і сервісні центри, промислові, сільськогосподарські підприємства), що характеризують взаємозв'язок між науковою роботою регіональних і національних центрів і ефективністю виробництва сільськогосподарської продукції. Агроінноваційна система.

3. Рекомендована література

1. Иванов В.А. Методологические основы устойчивого развития аграрного сектора / В.А. Иванов, А.С. Пономарева // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – 2011. – Вип. 4(16) – С. 109–121.
2. Економіка аграрного сектору: [навч. посібник] / [Збарський В.К., Мацибора В.І., Чалий А.А., Томашевська О.А.]; за ред. професора В.К.Збарського. – К.: НУБіП України, 2013. – 339 с.
3. Зілгалова О.А. Особливості розвитку трансформаційних економік / О.А. Зілгалова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008, вип. 18, № 9. – С. 48-53.
4. Итоговый документ Конференции ООН по устойчивому развитию «Рио+20» «Будущее, которого мы хотим» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL : www.uncsd2012.org/thefuturewewant.html.
5. Корнєєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку: [монографія] / В. Корнєєв. – К.: Основа, 2007. - 192 с.
6. Мороз О. Теоретико-методологічні аспекти сучасної парадигми регулювання аграрного ринку / О. Мороз // Вісник Вінницького політехнічного інституту – 2004. - № 5. – С. 162-168.
7. Онищенко О.М. Сільське господарство, село і селянство України у дзеркалі пострадянської аграрної політики / О. Онищенко, В. Юрчишин // Економіка України. – 2006. – № 1. – С. 4-14.
8. Осташко Т.О. Ринкова трансформація аграрного сектора : монографія / Т.О. Осташко. – К. : Фенікс, 2004. – 280 с.
9. Пепа Т.В. Регіональна динаміка і трансформація економічного простору України: монографія / Т.В. Пепа. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 440 с.
10. Попова О.Л. Теоретичні основи стійкого розвитку агросфери та формування адекватної української стратегії / О.Л. Попова // Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства УААН». – 2010. Випуск 3. – С. 18–27.
11. Пугач А. М. Формування системи наукового забезпечення державного регулювання розвитку аграрного ресурсного потенціалу України / А. М. Пугач // Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління
12. Саблук П.Т. Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в XXI столітті / П.Т. Саблук. – К. : Інститут аграрної економіки Української академії аграрних наук, 2001. – 638 с.
13. Сотула О.В. Перехідні і трансформаційні процеси в економіці України / О.В. Сотула // Збірник науково-технічних праць Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. – 2009. – № 153. – С. 14–21.
14. Трансформація сільського господарства та села: ювілейний збірник наукових статей / за ред. Ю.Е. Губені. – Л. : ЛНАУ, 2010. – 420 с.
15. Шубравська О.В. Чинники та індикатори сталого розвитку агросфери / О.В. Шубравська // Економіка АПК. – 2005. – № 12. – С. 15–20.